

Forbedring af ældre køkkener

af indretningsarkitekt Karen Ranten, SBI

STATENS BYGGEFORSKNINGSINSTITUT

30 DEC. 1992

STATENS BYGGEFORSKNINGSINSTITUT

^{ex-3}
9 FEB. 1983

Forbedring af ældre køkkener

af indretningsarkitekt Karen Ranten, SBI

Forbedring af ældre køkkener bør ses i sammenhæng med den bolig, køkkenet skal fungere i, og de forbedringer og ændringer, der eventuelt i øvrigt skal ske i boligen eller i hele ejendommen.

Ved forbedring af køkkener, som ved al anden boligforbedring, bør der findes en rimelig balance mellem de ressourcer, der anvendes og den forbedring, der opnås af boligens samlede brugsværdi.

Grundreglerne for køkkenindretning er de samme for nybygning og modernisering, men ved modernisering af ældre køkkener vil der være en række givne faktorer i form af husets og boligens standard, rummets størrelse og form og placeringen af installationer, døre og vinduer.

Disse faktorer kan gøre det vanskeligt at følge de normale regler for køkkenindretning, men målet for køkkenmodernisering må være, at komme så tæt på opfyldelse af normalkravene som muligt.

Grundregler for god køkkenindretning

Inventarmængde svarende til boligens størrelse

Praktisk arbejdsgang

Arbejdspladserne: opvaskeplads — tilberedningsplads — kogeplads anbringes bedst i den nævnte rækkefølge fra venstre til højre, og bedst i en sammenhængende elementrække.

Vask og komfur bør have bordplads ved begge sider, køleskabet ved den side skabet åbnes. Der bør være tilstrækkelig fri afstand foran alt inventar.

Opbevaringskabe bør anbringes ved de tilhørende arbejdspladser, så de ting, der skal bruges der, let kan nås.

Hensigtsmæssig belysning og installationer

Arbejdspladserne bør have dagslys forfra eller fra siden, og

kunstlys bør anbringes ved de respektive arbejdspladser og må ikke give blanding.

Der bør være tilstrækkelig mange stikkontakter til f.eks. køleskab, emhætte, kaffemaskine og mindre køkkenmaskiner. Der bør være forberedt vand- og eltilslutning for opvaskemaskine, bedst til venstre for vasken.

(For mere detaljerede oplysninger om køkkenindretning se SBI-anvisning 46, Plan i køkkenet).

De almindeligste problemer i ældre køkkener

- Rummet er for lille, for smalt eller har en akavet form.
- Døre, vinduer og afløb er i vejen for en hensigtsmæssig indretning.
- El-installationerne er utilstrækkelige.

Er rummet så lille eller uhenigtsmæssigt formet, at det ikke er muligt at indrette et acceptabelt køkken, bør det overvejes at inddrage areal fra et tilstødende rum eller at indrette nyt køkken i et andet rum.

I ældre huse er der ofte flere døre i køkkenet. Muligvis kan en dør blændes for at give mere sammenhængende vægplads. Eventuelt kan en dør flyttes.

Det er en fordel at kunne komme helt hen til vinduet, men det vil ofte være nødvendigt at bruge vinduesvæggen for at få plads til inventaret.

Vandrør er som regel forholdsvis nemme at trække derhen, hvor man ønsker dem, fordi det er små rør. Det må anbefales at rørene ligger frit fremme, f.eks. på væggen langs undersiden af ovenskabe, så de er lette at komme til at reparere.

Afløbet fra vasken bør derimod ikke være for langt fra faldstammen. Der er tale om et

større rør, og det skal muligvis føres gennem de ny underskabe for at tilsluttes faldstammen på samme sted som det gamle.

Drejer der sig om en gennemgribende modernisering af hele opgaven/huset eller er der tale om nye basisinstallationer (se SBI-medd. 17) kan en helt ny rørføring evt. være hensigtsmæssig for at opnå gode indretningsmuligheder for nye køkkener og baderum.

Hvilke krav kan der slækkes på?

Inventaret og de enkelte arbejdspladser

Skal der knibes på den samlede længde af inventar, bør det helst ske i denne rækkefølge:

- Afsætningspladsen til højre for kogepladsen (grydeskabet) kan i større boliger (3-6 personer) knibes fra 0,60 m til 0,40 m og i små boliger (1-2 personer) fra 0,40 til en plade på 0,20 m (nu er grydeskabet væk).
- I store boliger hvor der burde være dobbeltvask d.v.s. et element på 0,80 m, bruges enkeltvask, d.v.s. et 0,60 m element. I små boliger, hvor der burde regnes med 0,60 m til vask, kan vasken eventuelt drejes 90°, så den smalle side er i for- og bagside af bordet, d.v.s. 0,40 m.
- Afdrivningspladsen til venstre for vasken kan i små boliger knibes fra 0,60 m til 0,40 m, men det udelukker mulighederne for at anbringe en opvaskemaskine her.
- Køleskabet kan i små boliger (1-2 personer) anbringes under køkkenbordet, men det er ubekvemt, navnlig for ældre mennesker, og der forsvinder et underskab på 0,60 m.
- Tilberedningspladsen kan indskrænkes til 0,80 cm (i

boliger for 3-4 personer) og i store boliger (5-6 personer) kan den ekstra tilberedningsplads (smørepladsen) evt. spares, hvis hovedtilberedningspladsen er mindst 1,20 m.

Tilberedningspladsen er køkkenets vigtigste arbejdsplads, og spares der her, kan arbejdet i køkkenet blive besværligt.

- Den fri afstand foran inventaret, der bør være mindst 1,10 m kan til nød nedsættes, men bør aldrig være mindre end 0,90 m. Denne fri afstand er meget kneben og vil bl.a. gøre det besværligt at komme til underskabe. For at tilvejebringe tilstrækkelig fri afstand, kan det undertiden være en løsning at anvende overskabe som underskabe, d.v.s. en køkkenbordsdybde på ca. 0,40 m i stedet for den almindelige dybde på 0,60 m. Vask, komfur og køleskab vil dog altid kræve en dybde på 0,60 m.

Der bør ikke spares på alle de nævnte punkter på én gang.

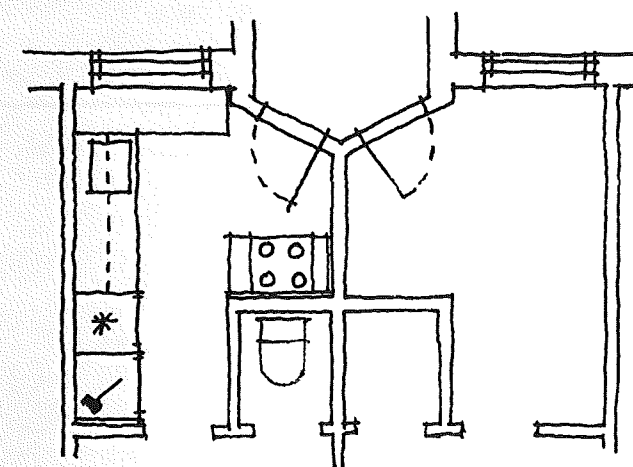
Arbejdsgangen

Det kan være vanskeligt selv i nybyggeri at opnå den ideelle opstilling af arbejdspladserne fra venstre til højre. Ved renovering vil det være endnu vanskeligere. Eksempelvis kan de eksisterende installationer for vand og afløb gøre det nødvendigt at »spejlvende« køkkenerne i to naboledigheder, så det ene får en omvendt arbejdsgang.

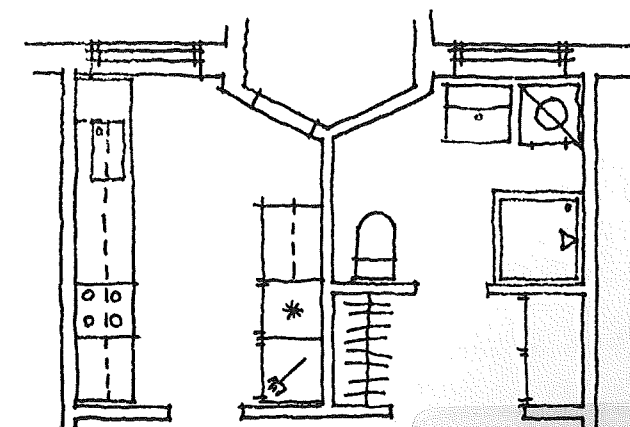
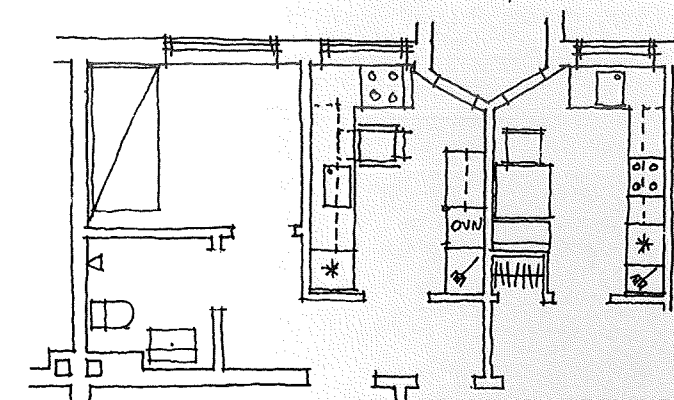
Hvis vask og komfur anbringes adskilt, behøves ekstra frastillingsplads til højre for vasken eller til venstre for komfuret, alt efter hvor tilberedningspladsen er.

Eksempler

I de følgende eksempler er vist forskellige muligheder for køkkenforbedringer. Udgangspunktet i dette eksempel er en almindelig byejeendom fra omkring 1920. På hver etage er der 2 to-værelses lejligheder med et nettoareal på ca. 43 m² hver. Køkkenets areal er knap 7 m². Lejlighederne har wc, men ikke bad.

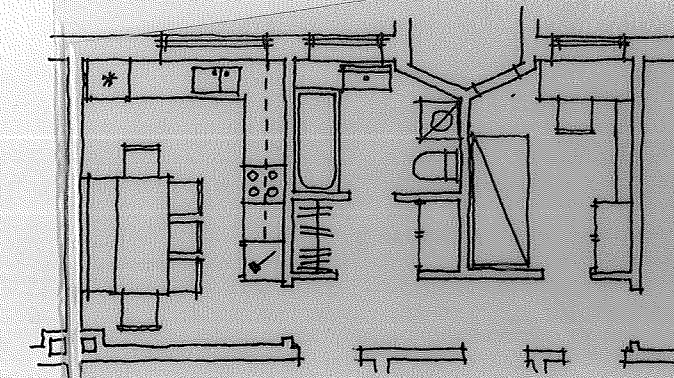

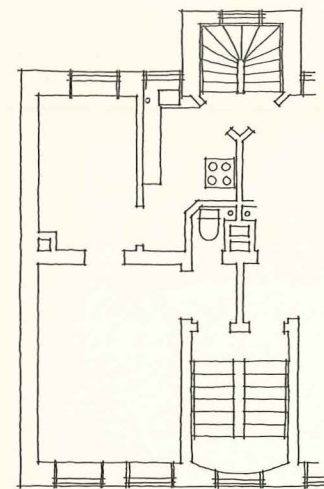
2. Hvis et baderum indrettes ved inddragelse af areal fra f.eks. soveværelset, kan wc-rummets areal indgå i køkkenet, der nu vil kunne få tilstrækkelig fri afstand foran inventaret, og desuden kunne rumme en sekundær spiseplads (køkkenet til højre). Eventuelt vil der kunne indrettes et kørestolskøkken (lejligheden til venstre). Forudsætningen for at en kørestolsbruger kan bo i lejligheden er dog, at resten af boligen, bl.a. adgangsforhold og baderum, også kan gøres kørestolsegnet.

3. Ved sammenlægning af to lejligheder kan der f.eks. indrettes baderum og garderobesplads i det ene køkken, og det andet køkken kan udvides med arealet fra wc-rummet. Den fri afstand foran alt inventaret er god. Mængden af inventar svarer til en bolig på 4-5 værelser. Arbejdsgangen er spejlvendt for at afstanden fra vasken til det eksisterende afløb ikke skal blive for stor.

4. I dette eksempel på sammenlægning af de to lejligheder, er der indrettet spisekøkken i det oprindelige soveværelse, baderum og garderobesplads i køkkenet, og det andet køkken er indrettet som kammer. Kammerets areal er knap 7 m². Køkkenet har rigtig arbejdsgang og inventarmængden svarer til en bolig på 4-5 værelser.

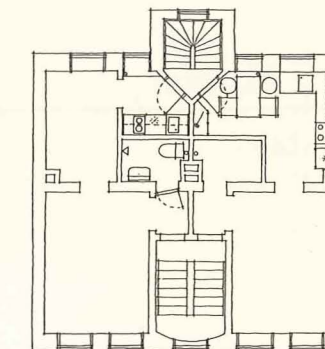
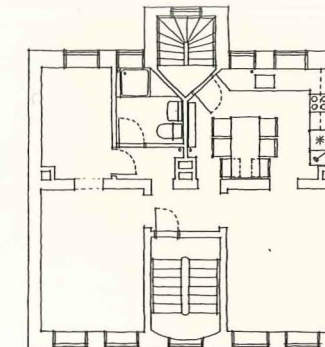

1. Lejligheden til venstre er her indrettet som supplementsbolig, kollegiebolig eller lignende, d.v.s. at der forudsættes tilhørsforhold til en anden bolig, eller at der indrettes fælles køkken og spiserum m.m. et andet sted, f.eks. i en lejlighed eller en etage i opgangen. De enkelte boliger udstyres med wc-baderum og køgeniche. Køgenichen er udstyret med et 0,60 m element, hvor vasken er drejet, så der bliver en smal frasætningsplads på venstre side. I midten et køleskab i bordhøjde og yderst til højre et 0,60 m element med to kogepletter, nedfældet i bordpladen eller placeret oven på. Herover 1,80 m overskab eller hylder. Den dybe vinduesbænk gøres dybere, og der kan evt. blive plads til hylde under. Der er ikke køleskab i køkkenet. Kravet om dagslys forfra eller fra siden er ikke opfyldt her.

Lejlighederne i dette eksempel er meget små, opholdsstuen er knap 12 m² og kammeret kun 6 m². Lejligheden har oprindeligt været uden wc, og ved indlægningen af wc'et er køkkenet blevet stærkt forringet.

Wc-rummet er ca. 1 m dybt og ca. 0,70 m bredt, d.v.s. at det end ikke vil være muligt at anbringe en lille håndvask. Køkkenet vil på grund af rummets form og dørenes placering ikke kunne indrettes til andet end en køgeniche.

og bad og flytning af døråbningen til kammeret.

2. I lejligheden til højre vises et eksempel på ombygning til en et-værelses lejlighed med spisekøkken. Køkkenindretningen opfylder her de fleste krav til normal indretning for 1-2 personer: Der er korrekt arbejds-gang, dagslys ved arbejdspladserne, hensigtsmæssig pladsring af oven-skabe, køleskab i højskab, plads til kosteskab og en lille spiseplads.

Der er knebet lidt på den samlede længde af inventar, idet opvaskepladsen kun er ialt 1 m (burde være 1,20 m) og et element på 0,40 m til højre for komfuret er erstattet med en smal plade.

Køkkenet virker alligevel overdimensioneret i betragtning af, at det eneste beboelsesrum kun er ca. 12 m².

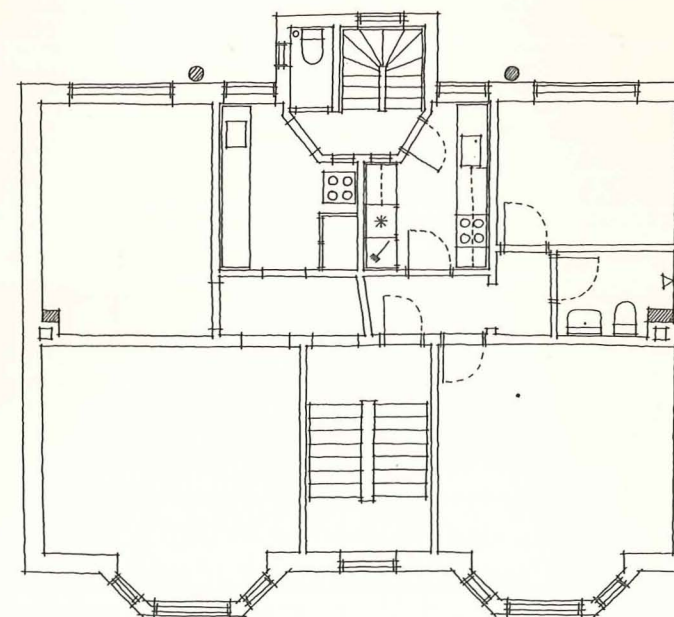
wc-rummet benyttes også som afløb fra køkkenvasken. Den eksisterende, meget smalle dør til baderummet bibeholdes.

Ændringen af de enkelte boliger kan udføres uden indgreb i andre boliger i opgangen, men der er tale om en ret omfattende ombygning med flytning af væg mellem køkken

3. I dette eksempel er de to lejligheder sammenlagt. I det ene køkken indrettes baderum og det andet køkken lægges sammen med det lille værelse ved siden af til et godt spisekøkken. Køkkenets inventarmængde svarer til en husstand på 3-4 personer. Arbejdsgangen er god. De eksisterende afløb benyttes. Ombygningen kan udføres uden ændringer i

lejlighederne nedenunder, men da der er fjernet en væg, vil denne ombygning muligvis kun kunne lade sig gøre i de øverste lejligheder.

Ombygningen er omfattende, og i betragtning af beboelsesrummets ringe størrelse vil boligens samlede brugsværdi næppe stå i et rimeligt forhold til indsatsen.

Denne etageplan er fra en ældre ejendom med 2 lejligheder på hver etage med fælles toilet på køkken-trappen. Der er udvendig afløb for køkkenvasken.

I lejligheden til venstre vises den nuværende indretning med placeringen af nye basisinstallationer. Det eksisterende køkken er rummeligt og

kan moderniseres med meget beskedne indgreb, der kan udføres individuelt i den enkelte lejlighed.

1. I lejligheden til højre er køkkeninventaret udskiftet. Vask og komfur er nu i samme elementrække. Der er en ekstra arbejdsplads ved køleskabet. Arbejdsgangen er god. Vask,

tilberedningsplads og komfur er i rigtig rækkefølge.

Ved modernisering af lejligheden til venstre vil arbejdsgangen blive spejlvendt, da afløb fra vasken ellers skulle passere ca. 2 m underskabe inklusive komfur.

Indretning af et nyt baderum mellem de to beboelsesrum får ingen

indflydelse på køkkenets indretning.

Køkkenindretningen svarer til en husstand på 3-4 personer, d.v.s. rigeligt til en boligstørrelse, der ialt svarer til 1-2 personer.

2. Ved en sammenlægning af to lejligheder svarer køkkenets indretning til boligens samlede størrelse.

